

Όιτη / Oiti

Ένα Βουνό Γεμάτο Ομορφιές και Μύθους
A Mountain Full of Beauties and Myths

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης

Η Οίτη

Η Οίτη, γνωστή ως το βουνό των λουλουδιών και του μυθικού ήρωα Ηρακλή, είναι ένα βουνό μοναδικής ομορφιάς, με εκτεταμένα ελατοδάση, σπάνια αλλά και εντυπωσιακά είδη φυτών, πλούσια πανίδα και πολλά νερά, που κατεβαίνουν τις περισσότερες φορές απότομα, μέσα από απόκρημνα και πανέμορφα φαράγγια.

Το βουνό της Οίτης αποτελεί το πέμπτο ψηλότερο βουνό της Στερε-

Mountain Oiti

Oiti is well known as the mountain of flowers and the mythical hero Hercules. It is a mountain of unique beauty with extensive fir forests, rare and impressive species of plants, rich fauna and abundant water that mostly descends abruptly through steep and beautiful gorges.

Mt Oiti is the fifth highest mountain in Sterea Ellada (mainland Greece)

Ανθισμένο τοπίο στο οροπέδιο Λιβαδιές και στο βάθος η κορυφή Γρεβενό (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
Blooming landscape on Livadies plateau with Greveno peak in the background

Θέα προς τα βουνά Γκιώνα (αριστερά) και Βαρδούσια (δεξιά) (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.) / *View to Mt Giona (left) and Mt Vardousia (right)*

ής Ελλάδας, μετά τη Γκιώνα, τα Βαρδούσια, τον Παρνασσό και τον Τυμφρηστό (Βελούχι). Βρίσκεται στα όρια των Νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας και η ψηλότερη κορυφή της είναι ο Πύργος (2.152 μ.).

Η βόρεια πλευρά της, στους πρόποδες της οποίας απλώνεται η κοιλάδα του Σπερχειού, εμφανίζει έντονο ανάγλυφο με απότομες πλαγιές και εντυπωσιακά φαράγγια, όπως του Γοργοποτάμου, του Κάκαβου, του Καμαριώτη, του Ροδοκάλου και του Γερακάρη. Μέσα στα φαράγγια αυτά απαντώνται συχνά μικροί ή μεγαλύτεροι καταρράκτες, όπως ο Κρεμαστός, που θεωρείται ο μεγαλύτερος της Στερεάς Ελλάδας. Ανα-

after Giona, Vardousia, Parnassos and Tymfristos (Velouchi) mountains. It is located on the borders of the Phthiotida and Phokida Prefectures and Pyrgos is its highest peak (2,152 m).

Its northern side, at the foothills of which lies the Sperchios valley, displays a complex terrain with steep slopes and impressive gorges, such as Gorgopotamos, Kakavos, Kamariotis, Rodokalos and Gerakaris. Small and large waterfalls are often encountered within these gorges, such as the Kremastos waterfall, which is considered to be the largest in Sterea Ellada. To the east Asopos gorge is a natural border between

Μικρό εποχικό λιμνίο στο οροπέδιο Καταβόθρας (φωτ. Γ. Καρέτσος) / *Small temporary pond on Katavothra plateau (photo by G. Karetsos)*

τολικά βρίσκεται το φαράγγι του ποταμού Ασωπού που αποτελεί και το φυσικό όριο μεταξύ Οίτης και Καλλίδρομου, ενώ δυτικά βρίσκεται ο αρχαίος ποταμός Ίναχος (Βίστριζα) που διαχωρίζει την Οίτη από το γειτονικό όρος Γουλινά. Στη νότια πλευρά της, όπου το τοπίο γίνεται πιο ήπιο και η μετάβαση από τα ψηλότερα στα χαμηλότερα υψόμετρα είναι ομαλότερη, γειτνιάζει με τα Βαρδούσια (νοτιοδυτικά) και τη Γκιώνα (νοτιοανατολικά).

Η Οίτη ενώ από χαμηλά, ιδιαίτερα από την ανατολική και

Mt Oiti and Mt Kallidromo, while to the west the ancient river Inachos (Vistriza) separates Oiti from the adjacent Mt Goulina. On its south side, where the landscape is gentler and the transition from the higher to lower altitudes is smoother, it borders with the Mt Vardousia (southwest) and Mt Giona (southeast).

Looking up, Mt Oiti appears to be a rough mountain, especially from its eastern and northern side, yet once you arrive at its heart, you encounter a different image with mead-

βόρεια πλευρά της, μοιάζει να είναι ένα δύσβατο βουνό, όταν βρεθούμε στη καρδιά της συναντάμε μια διαφορετική εικόνα με λιβάδια κατάφυτα από αγριολούλουδα, όπως αυτά στις Λιβαδιές, την Αμαλιόλακα, τη Ζαπαντόλακα και την Καταβόθρα, στα οποία σχηματίζονται μικρά εποχικά λιμνία.

Οι εναλλαγές των γεωλογικών σχηματισμών και η παρουσία των ασβεστόλιθων και του φλύσχη, καθορίζουν την επιφανειακή ροή των νερών αλλά και την υπόγεια κίνησή τους, μέσα στο «δαυλώδες» δίκτυο καταβοθρών και σπηλαίων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να απαντώνται πλήθος από πηγές και παραδοσιακές βρύσες (Αμαλιόβρυση, Περδικόβρυση, βρύση Καλόγερου), καθώς και αρκετά ρέματα μικρά και μεγάλα. Επιπλέον, τρία σημαντικά ποτάμια πηγάζουν από τα οροπέδια της Οίτης. Πιο συγκεκριμένα από τα ανατολικά ο Γοργοπόταμος και ο Ασωπός και από τα δυτικά ο αρχαίος Ίναχος (Βίστριζα) που καταλήγουν στο Σπερχειό, ενώ από τα νότια διάφορα ρέματα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ποταμού Μόρνου.

ows full of wildflowers, such as those located at Livadies, Amaliolaka, Zapantolaka and Katavothra plateaus, where small temporary ponds are formed.

The diverse geological formations and the presence of limestone and flysch define the flow of the surface water as well as its subterranean movement, within the “labyrinthine” network of sinkholes and caves. As a result, one encounters many springs and traditional water fountains, as well as several small and large streams. Furthermore, three major rivers spring from the plateaus of Mt Oiti. More specifically, the Gorgopotamos and Asopos rivers spring from the east and the ancient river Inachos (Vistriza) springs from the west. All three of them terminate at Sperchios river, whilst various streams to the south contribute to shaping the Mornos river.

Ένα από τα πολλά ρυάκια που σχηματίζονται στο πλούσιο με νερά βουνό της Οίτης (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.).

One of the many streams that are formed on Oiti, a mountain rich in water

Το γνωστό ποτάμι του Γοργοποτάμου που πηγάζει από την Οίτη (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
The famous Gorgopotamos river that stems from Mt Oiti

Καθεστώς Προστασίας της Οίτης

Το όρος Οίτη περιλαμβάνει περιοχές οι οποίες διέπονται από καθεστώς προστασίας σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και συγκεκριμένα τις εξής:

Εθνικός Δρυμός Οίτης

Ο Εθνικός Δρυμός Οίτης αποτελεί προστατευόμενη φυσική περιοχή, η οποία ανακηρύχθηκε το 1966 με το Β.Δ. 218/1966 (ΦΕΚ 56/Α), σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 856/1937 «περί Εθνικών Δρυμών», με σκοπό τη διατήρηση και προστασία της πλούσιας πανίδας και χλωρίδας, καθώς και των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών του βουνού. Είναι ο έκτος Εθνικός Δρυμός (από τους δέκα) κατά χρονική σειρά ανακήρυξης και ο τρίτος σε έκταση. Συγκεκριμένα έχει έκταση 70.000 στρέμματα (περίπου το 1/4 του ορεινού όγκου της Οίτης), από τα οποία τα 33.700 αποτελούν τον πυρήνα και τα υπόλοιπα 36.300 την περιφερειακή ζώνη.

Σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο του Εθνικού Δρυμού Οίτης, ο πυρήνας είναι σε καθεστώς απόλυτης προστασίας για να διατηρηθεί ανέπαφη η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής. Κατά συνέπεια, μέσα στον πυρήνα απαγορεύονται: οι ανασκαφές, η τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων, οι βιομηχανικές δραστηριότητες, η κατασκευή κτισμάτων, η γεωργική και δασοπονική εκμετάλλευση, η βόσκηση, το κυνήγι, όπως επίσης και η λειτουργία μεταλλείων και λατομείων.

Mt Oiti Protection Status

Mt Oiti includes areas that are covered by a protection status at a National and Community level. These are more specifically the following:

National Park of Mt Oiti

The Mt Oiti National Park is a protected nature reserve that was declared in 1966 under Law 218/1966 in order to preserve and protect the rich fauna and flora, as well as the mountain's unique geomorphological features. This is the sixth National Park (out of ten) in order of designation and the third in total area covered. It specifically has an area of 7,000 hectares (approximately 1/4 of the mountain area) of which 3,370 are the core zone and the other 3,630 are the peripheral zone.

According to the current legal framework, the core zone of Mt Oiti National Park is under an absolute protection regime for maintaining the flora and fauna intact. The following activities are accordingly prohibited within the core zone: excavation, placement of billboards, industrial activity, building construction, agricultural and forestry operations, grazing, hunting, as well as mining and quarrying.

Το οροπέδιο Λιβαδιές και η κορυφή Γρεβενό (2.116 μ.), η δεύτερη ψηλότερη κορυφή της Οίτης, βρίσκονται στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)

The Livadies plateau and the Greveno peak (2,116 m), the second highest peak of Oiti, are located in the core zone of Mt Oiti National Park

Περιοχές του Δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και είδη (φυτά και ζώα) που είναι σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην Οίτη απαντώνται συνολικά τρεις περιοχές του Δικτύου Natura, και συγκεκριμένα μια Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (παλαιότερα Οδηγία 79/409/ΕΟΚ):

- ▶ «Εθνικός Δρυμός Οίτης – Κοιλιάδα Ασωπού» (GR2440007) και δυο Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και κλωρίδας βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ:
- ▶ «Εθνικός Δρυμός Οίτης» (GR2440004)
- ▶ «Φαράγγι Γοργοποτάμου» (GR2440003)

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Ως Καταφύγια Άγριας Ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας κλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας. Βάσει της υπάρχουσας νομοθεσίας, εντός των Καταφυγίων Άγριας Ζωής απαγορεύεται ρητά η άσκηση της θήρας. Στην ευρύτερη περιοχή της Οίτης υπάρχουν δύο Καταφύγια Άγριας Ζωής:

- ▶ «Σκασμένη Φραντζή – Δυο Βουνά» (Κ325)
- ▶ «Οίτη – Παύλιανη» (Κ625)

Sites of the Natura 2000 Network

The Natura 2000 Network is a European network of nature protected areas, which host natural habitats and species of wild flora and fauna of European interest. Mt Oiti includes three sites of the Natura Network and more specifically a Special Protected Area (SPA) for the protection of wild birds according to Directive 2009/147/EC (former Directive 79/409/EC):

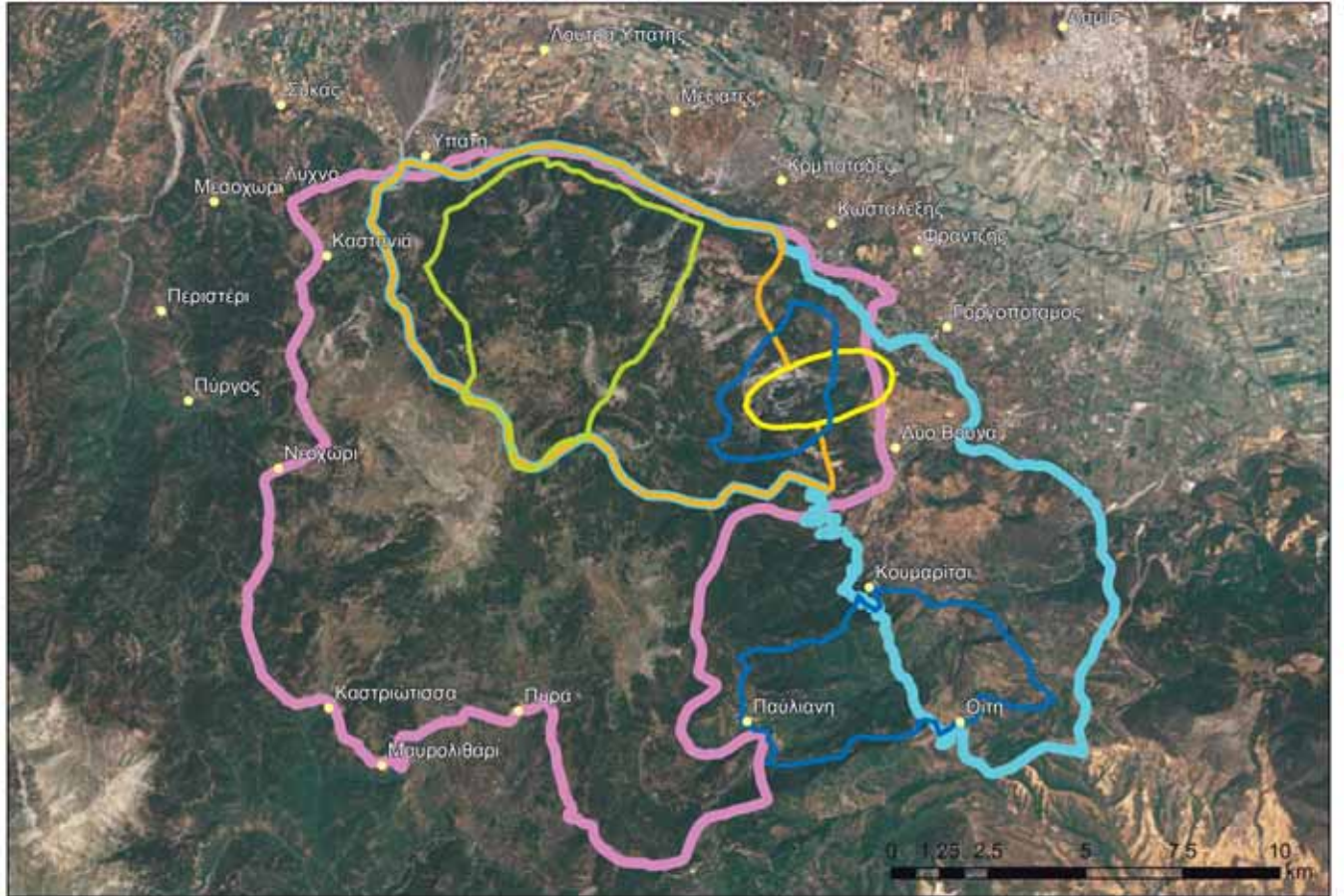
- ▶ “National Park of Mt Oiti – Asopos Valley” (GR2440007) and two Special Areas of Conservation (SAC) for the conservation of natural habitats and of the wild fauna and flora according to Directive 92/43/EEC:
- ▶ “National Park of Mt Oiti” (GR2440004)
- ▶ “Gorgopotamos Gorge” (GR2440003)

Wildlife Refuges

Some of the nature areas (land, wetland or marine) of particular importance, such as habitats of wild flora or habitats for wildlife breeding, feeding and wintering of wild fauna species, are designated as Wildlife Refuges. In accordance with the applicable legislation, hunting is strictly forbidden in these areas. Mt Oiti comprises two Wildlife Refuges:

- ▶ “Skasmeni Frantzi – Dyo Vouna” (K325)
- ▶ “Oiti–Pavliani” (K625)

Χάρτης με τις Προστατευόμενες Περιοχές στο Όρος Οίτη
Map of the Protected Areas on Mt. Oiti

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης

Η διαχείριση μιας Προστατευόμενης Περιοχής αποτελεί ένα σύνθετο εγχείρημα, καθώς απαιτεί εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις, προϋποθέτει συνεχή εμπλοκή με τα προβλήματα των τοπικών κοινωνιών, συνεχή παρουσία επιστημονικού προσωπικού, συνεχή φύλαξη και προστασία καθώς και οργάνωση δραστηριοτήτων ενημέ-

Management Body of Mt Oiti National Park

The management of a Protected Area is a complex task since it requires specialized scientific and technical knowledge. Furthermore, it requires continuous involvement with the problems of local communities, constant presence of scientific personnel, constant guarding and protection, as well as organizing information and public

Τοπίο στο οροπέδιο Λιβαδιές, τέλος φθινοπώρου (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
Landscape on Livadies plateau in late autumn

ρωσης–ευαισθητοποίησης κοινού. Για την άσκηση όλων αυτών των δραστηριοτήτων απαιτούνται ειδικές υποδομές και εξοπλισμός. Όσον αφορά στη διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα, με την ψήφιση του Ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207/Α) δίνεται η δυνατότητα ίδρυσης Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών με τη μορφή Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.). Μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί συνολικά 28 Φορείς Διαχείρισης, καθένας από τους οποίους είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση και προστασία μιας περιοχής.

Την ευθύνη για τη διαχείριση και προστασία του Εθνικού Δρυμού Οίτης και της ευρύτερης περιοχής του όρους Οίτη έχει μέχρι σήμερα ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης, ο οποίος ιδρύθηκε το 2002, με τον Ν. 3044/2002 (ΦΕΚ 197/Α), ως Ν.Π.Ι.Δ. υπό την εποπτεία του νυν Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Η συνολική έκταση της περιοχής ευθύνης του, τα όρια της οποίας έχουν θεσμοθετηθεί με τον παραπάνω Νόμο, ανέρχεται σε 198.350 στρέμματα και περιλαμβάνεται στα διοικητικά όρια των Δήμων Λαμιέων (Νομός Φθιώτιδας) και Δελφών (Νομός Φωκίδας). Για την περιοχή αυτή, ωστόσο, δεν έχει εκδοθεί προς το παρόν, Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) με το οποίο να γίνεται χαρακτηρισμός των ζωνών προστασίας.

awareness activities. Specific infrastructure and equipment is required to perform all these activities. In relation to the management of Protected Areas in Greece, the enactment of Law 2742/1999 has provided the potential for establishing Management Bodies of Protected Areas. Twenty eight Management Bodies have thus far been established, each of which is responsible for the management and protection of an area.

To date, the Management Body of Mt Oiti National Park is responsible for managing and protecting Mt Oiti. It was established in 2002 by the Law 3044/2002 under the supervision of the Ministry of the Environment, Energy and Climate Change. The region under its responsibility is an area of 19,835 hectares, whose limits have been established by the above Law, and it is included within the administrative boundaries of the Municipalities of Lamia (Phthiotida Prefecture) and Delphi (Phokida Prefecture). However, no legal framework (Presidential Decree) that defines the protected zones has yet been issued for this area.

Από τις δράσεις του Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.: παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων, φύλαξη-επόπτευση περιοχής ευθύνης, ευαισθητοποίηση-ενημέρωση κοινού (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
Amongst the actions of the Management Body: monitoring species and habitat types, guarding-patrolling the region of responsibility, raising of public awareness

Χλωρίδα & Βλάστηση

Η Οίτη κρύβει έναν ανεκτίμητο χλωριδικό πλούτο και για το λόγο αυτό είναι γνωστή και ως βουνό των λουλουδιών. Η γεωλογική ιστορία της, οι ιδιόμορφες κλιματικές συνθήκες και η ποικιλομορφία του τοπίου έχουν δημιουργήσει μια εντυπωσιακή ποικιλία οικολογικών συνθη-

Flora & Vegetation

Oiti holds an invaluable wealth of flora. That is why it is also known as the mountain of flowers. Its geological history, the special climatic conditions and the diversity of the landscape have created an impressive variety of ecological conditions that are ideal for the occur-

Το τοπικό ενδημικό είδος, η βερονίκη της Οίτης (*Veronica oetaea*) ανθισμένη (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
The local endemic species Veronica oetaea in bloom

Το άλλο τοπικό ενδημικό της Οίτης (*Allium lagarophyllum*) (φωτ. Γ. Καρέτσος)
The other local endemic species of Oiti, Allium lagarophyllum (photo by G. Karetzos)

κών, ιδανικών για την εμφάνιση μεγάλης ποικιλίας φυτών. Μέχρι στιγμής έχουν καταγραφεί 1.149 είδη και υποείδη φυτών, αλλά εκτιμάται ότι ξεπερνούν τα 1.250, δηλαδή περίπου το 1/5 της ελληνικής χλωρίδας. Η Οίτη φιλοξενεί, επίσης, ένα μεγάλο σχετικά αριθμό ενδημικών* φυτικών ειδών της Ελλάδας, αλλά και των Βαλκανίων, ενώ έχουν καταγραφεί δυο τοπικά ενδημικά είδη, η βερονίκη της Οίτης (*Veronica oetaea*) και ένα είδος άγριου κρεμμυδιού (*Allium lagarophyllum*).

Η βερονίκη της Οίτης είναι ενδημικό φυτό της Οίτης, απαντάται δηλαδή μόνο στην Οίτη και πουθενά αλλού σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με το Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (2009), ανήκει στα κρίσιμως κινδυνεύοντα είδη, που απειλούνται άμεσα με εξαφάνιση, κυρίως εξαιτίας της πολύ περιορισμένης περιοχής εμφάνισής του. Οι θέσεις (βιότοπος) που απαντάται είναι τρία μικρά εποχικά λιμνία μεγάλου υψομέτρου, όταν αυτά ξεραίνονται, από τέλη Μαΐου μέχρι μέσα Ιουνίου. Εμφανίζεται και ανα-

rence of a wide variety of plants. 1,149 plant species and sub-species have thus far been recorded. However, it is estimated that there are over 1,250 plant species, about 1/5 of the Greek flora. Moreover, Oiti hosts a relatively large number of plant species endemic* to Greece, as well as the Balkans, while two local endemic species have been recorded: *Veronica oetaea* and *Allium lagarophyllum*.

Veronica oetaea is endemic to Oiti, i.e., it only occurs at Oiti and nowhere else in the world. According to the Red Data Book of Rare and Threatened Plants in Greece (2009), it belongs to the critically endangered species that are threatened with extinction, which is mainly due to the very limited region where it is found. More specifically it is found in three small temporary ponds of high altitude, when they dry up between late May and mid June. It appears for a short period (2–3 weeks) of time and is not easily identified, since it is small in size (up to ~ 5 cm high) with small white flowers. The species is mostly threatened by vehicles (4x4s and motorbikes) travelling off the forest roads and through the areas where it grows. It is also being threatened by other human activities due to lack of awareness on the species' particular significance.

Allium lagarophyllum is the other endemic species of Oiti, recently discovered. It is found in two areas and more specifically at Gorgopotamos gorge and Asopos gorge, where it was first recorded.

Some other Greek endemic species and sub-species seen on Oiti are: *Alkanna calliensis*, *Rhinanthus pubescens*, *Dianthus tymphresteus*, *Petrorhagia phthiotica*, *Centaurea pelia*, *Colchicum parnassicum*, *Genista millii*, *Linum punctatum* ssp. *pyncnophyllum*, *Thymus hartvigii* ssp. *hartvigii*, *Edraianthus parnassicus*.

Other worth mentioning species of impressive beauty that one can see on Oiti are: lilies (*Lilium chalconicum*, *Lilium martagon*, *Lilium candidum*), poet's Narcissus (*Narcissus poeticus*), croci (*Crocus veluchensis*, *Crocus sieberi*), orchids (e.g. *Dactylorhiza* sp., *Orchis* sp., *Himantoglossum caprinum*, *Cephalanthera rubra*), violas (e.g. *Viola ae-*

πτύσσεται για μικρή χρονικά περίοδο (2–3 εβδομάδες) και δεν είναι εύκολα αναγνωρίσιμο, καθώς πρόκειται για μικρό σε μέγεθος φυτό (έως ~5 εκατ. ύψος) με μικρά λευκά άνθη. Η βασικότερη απειλή του είναι η κίνηση τροχοφόρων (αυτοκίνητα 4x4 και μηχανές) εκτός δασικού δρόμου και μέσα στις περιοχές όπου φύεται. Απειλείται, όμως, και από άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες λόγω της άγνοιας που υπάρχει για την ιδιαίτερη σημασία του είδους.

Το *Allium lagarophyllum* αποτελεί το άλλο τοπικό ενδημικό φυτό της Οίτης, το οποίο ανακαλύφθηκε πρόσφατα. Απαντάται σε δυο περιοχές

tolica, *Viola graeca*), wild onions (e.g. *Allium phthioticum*), bellflowers (e.g. *Campanula versicolor*), knapweeds (e.g. *Centaurea triumfettii*), cowslips (*Primula veris*), iris (*Iris pumila* ssp. *attica*) and many others.

An important feature of the mountain's flora is the fact that Oiti along with the neighboring mountains of Giona and Vardousia are the southernmost limit of distribution of species that have northern origin, such as: *Trollius europaeus*, *Rhynchosorys elephas*, *Actaea spicata*, *Caltha palustris*, *Thalictrum aquilegifolium*. Furthermore, Mt Oiti includes species of eastern origin, such as: *Thlaspi kotsyanum* and *Morina persica*.

και συγκεκριμένα στο φαράγγι του Γοργοποτάμου και στο φαράγγι του Ασωπού, όπου και καταγράφηκε για πρώτη φορά.

Μερικά από τα ελληνικά ενδημικά είδη και υποείδη που απαντώνται στην Οίτη είναι τα: *Alkanna calliensis*, *Rhinanthus pubescens*, *Dianthus tymphresteus*, *Petrorhagia phthiotica*, *Centaurea pelia*, *Colchicum parnassicum*, *Genista millii*, *Linum punctatum* ssp. *pycnophyllum*, *Thymus hartvigii* ssp. *hartvigii*, *Edraianthus parnassicus*.

Αξιοσημείωτα επίσης είδη, που εντυπωσιάζουν με την ομορφιά τους και μπορεί κανείς να συναντήσει στην Οίτη είναι τα: κρίνα (*Lilium chalcidonicum*, *Lilium martagon*, *Lilium candidum*), νάρκισσος των ποιητών (*Narcissus poeticus*), κρίκοι (*Crocus veluchensis*, *Crocus sieberi*), ορχιδέες (π.χ. *Dactylorhiza* sp., *Orchis* sp., *Himantoglossum caprinum*, *Cephalanthera rubra*), βιόλες (π.χ. *Viola aetolica*, *Viola graeca*), άγρια κρεμμύδια (π.χ. *Allium phthioticum*), καμπανούλες (π.χ. *Campanula versicolor*), κενταύριες (π.χ. *Centaurea triumfettii*), πρίμουλες (*Primula veris*), ίριδες (*Iris pumila* ssp. *attica*) και πολλά άλλα.

Σημαντικό χαρακτηριστικό της χλωρίδας του βουνού είναι το γεγονός ότι η Οίτη μαζί με τα γειτονικά όρη Γκιώνα και Βαρδούσια αποτελούν το νοτιότερο όριο εξάπλωσης ειδών βόρειας προέλευσης όπως είναι τα: *Trollius europaeus*, *Rhynchosorys elephas*, *Actaea spicata*, *Caltha palustris*, *Thalictrum aquilegifolium*, ενώ περιλαμβάνει επίσης είδη ανατολικής προέλευσης όπως χαρακτηριστικά τα είδη: *Thlaspi kotsyanum* και *Morina persica*.

Ός προς τη βλάστηση, η Οίτη κυριαρχείται από δάση κεφαλληνιακής ελάτης (*Abies cephalonica*), είδος ενδημικό της Ελλάδας. Τα δάση κεφαλληνιακής ελάτης καταλαμβάνουν το 37,6% της έκτασης της Οίτης και αναπτύσσονται από το υψόμετρο των 600 μ. μέχρι και τα 1800 μ. περίπου. Μικρή αλλά όχι ασήμαντη έκταση καταλαμβάνουν επίσης τα δάση των φυλλοβόλων δρυών (*Quercus* sp.), καθώς και τα μικτά δάση δρυών και ελάτης στα νότια και δυτικά τμήματα του ορεινού όγκου.

Τα θερμόφιλα αείφυλλα πλατύφυλλα είδη, όπως η αριά (*Quercus ilex*), η κουμαριά (*Arbutus* sp.), ο σκίνος (*Pistacia lentiscus*), απαντώνται κυρίως σε χαμηλά υψόμετρα στα δυτικά και βόρεια τμήματα του βουνού

In terms of vegetation, Oiti is dominated by Greek fir forests (*Abies cephalonica*), a species that is endemic to Greece. The Greek fir forests occupy 37.6% of the mountain area and appear at altitudes of approximately 600 to 1800 m. The deciduous oak forests (*Quercus* sp.) also occupy a small but significant area together with the mixed oak and fir forests on the southern and western parts of the mountain.

Thermophile evergreen broadleaved species like *Quercus ilex*, *Arbutus* sp. and *Pistacia lentiscus*, are mainly encountered at low altitudes on the mountain's western and northern parts and are distinguished from the kermes oaks (*Quercus coccifera*), which have a broader altitude distribution.

Furthermore, the European black pine (*Pinus nigra*) occurs in the north east section of Mt Oiti National Park in a relatively small area. Its existence is however important because it is the species' only physical appearance on Oiti. *Juniperus foetidissima* is another species the presence of which is of great significance. This species occurs, mainly individually or in loose stands, on steep slopes with rocky outcrops in the upper forest boundary, and it presents very poor to non-existent regeneration, which makes it necessary to protect it.

A relatively high percentage of Oiti's area (10.3%) is covered by higher altitude meadows. These meadows, as well as the rocky slopes, are considered to be the richest regions in terms of flora diversity and they accommodate the rarest and most interesting plant species.

Finally, riparian vegetation follows the streams and rivers and consists of plane (*Platanus orientalis*), willow (*Salix* spp.) and alder trees (*Alnus glutinosa*). The cliffs and non-stabilized riverbeds also occupy a significant area.

*endemic species: is the term that applies to species that are unique to a specific and defined geographical region and nowhere else. For example, when we speak of plants endemic to Greece, we imply that these are only found in Greece.

Alkanna calliensis, *Rhinanthus pubescens*, *Dianthus tymphresteus* (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.),
Petrorhagia phthiotica, *Genista millii*, *Edraianthus parnassicus* (φωτ. Γ. Καρέτσος) / (photo by G. Karetsos)

και διαχωρίζονται από τους πουρναρότοπους (*Quercus coccifera*), που έχουν ευρύτερη υψομετρική εξάπλωση.

Επιπλέον, η μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*) απαντάται στα βορειοανατολικά του Δρυμού, σε μικρή όμως σχετικά έκταση. Ωστόσο, η ύπαρξή της είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι αποτελεί τη μοναδική φυσική παρουσία του είδους στην Οίτη. Πολύ σημαντική για το βουνό είναι, επίσης, η παρουσία της αρκεύθου *Juniperus foetidissima* (μαλόκεδρο ή βουνοκυπάρισσο). Το εν λόγω είδος συναντάται, κυρίως μεμονωμένα ή σε αραιές συστάδες, σε απότομες πλαγιές με βραχώδεις εξάρσεις στα ανώτερα όρια των δασών ελάτης, και εμφανίζει πολύ φτωχή έως ανύπαρκτη αναγέννηση, γεγονός που καθιστά αναγκαία την προστασία του.

Ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό της έκτασης της Οίτης (10,3%) καλύπτεται από λιβάδια των μεγαλύτερων υψομέτρων. Τα λιβάδια αυτά καθώς και οι βραχώδεις πλαγιές θεωρούνται οι πλουσιότερες περιοχές σε χλωριδική ποικιλότητα και φιλοξενούν τα σπανιότερα και τα πλέον ενδιαφέροντα είδη φυτών.

Τέλος, η παραποτάμια βλάστηση ακολουθεί τα ρέματα και τα ποτάμια και συνίσταται από πλατάνια (*Platanus orientalis*), ιτιές (*Salix spp.*) και σκλήθρα (*Alnus glutinosa*). Οι κρημνοί και οι μη σταθεροποιημένες κοίτες των ποταμών καταλαμβάνουν επίσης σημαντική έκταση.

*ενδημικά είδη: ονομάζονται τα είδη που απαντώνται σε μια συγκεκριμένη και γεωγραφικά προσδιορισμένη περιοχή και πουθενά αλλού. Για παράδειγμα όταν λέμε ενδημικά φυτά της Ελλάδας, εννοούμε αυτά που απαντώνται μόνο στην Ελλάδα.

Δάση κεφαλληνιακής ελάτης (*Abies cephalonica*) καλύπτουν το μεγαλύτερο τμήμα της Οίτης. Θέα προς το καταφύγιο της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ορειβασίας – Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.) στη θέση Τράπεζα (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
Greek fir forests (*Abies cephalonica*) cover a great part of Oiti.
View towards the shelter of Hellenic Federation of Mountaineering & Climbing at the "Trapeza" location

Πανίδα

Τα είδη που αποτελούν την πανίδα της Οίτης σχετίζονται στην πλειονότητά τους με τα εκτεταμένα δάση κεφαλληνιακής ελάτης που καλύπτουν το βουνό. Τα δάση αυτά φιλοξενούν ποικιλία θηλαστικών και πτηνών, πολλά από τα οποία είναι μάλλον κοινά και ευρέως διαδεδομένα είδη στα ελληνικά βουνά (π.χ. ζαρκάδι, αγριογούρουνο, αγριόγατα, αλεπού, λαγός, γερακίνα, βραχοκικρίνεζο, κ.ά.). Άλλοι οικότοποι

Fauna

The species that constitute the fauna of Oiti are mainly associated with the extensive Greek fir forests covering the mountain. These forests are home to a variety of mammals and birds, many of which are rather common and widespread species in the Greek mountains (e.g. roe deer, wild boar, wildcat, fox, hare, buzzard, common kestrel, etc.). Other habitats of a more limited area, such as the steep cliffs, mead-

Το αγριόγιδο, ένα από τα σημαντικότερα είδη πανίδας της Οίτης. Βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά του είναι τα δύο μικρά και γυριστά προς τα πίσω, σαν τσιγκέλια, κέρατα που φέρουν και τα δύο φύλα, καθώς και οι δυο καφέ λωρίδες που έχει το ζώο σαν μάσκα στο λευκό πρόσωπό του (φωτ. Θ. Σκούρας)

Balkan chamois is one of the most important animal species on Oiti. Its key morphological features are the two small rewinding horns (like hooks) in both sexes, as well as the animal's two brown stripes on its white face, which resemble a mask (photo by Th. Skouras)

πιο περιορισμένης όμως έκτασης, όπως οι απόκρημνοι γκρεμοί, τα λιβάδια και οι υδάτινοι σχηματισμοί, φιλοξενούν επίσης ποικιλία ειδών μεγάλου ενδιαφέροντος.

Η Οίτη, επιπλέον, αποτελεί καταφύγιο αρκετών σπάνιων ή/και απειλούμενων ειδών, σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009). Από τα πιο σημαντικά θηλαστικά που υπάρχουν στην Οίτη, είναι το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra* ssp. *balcanica*), βαλκανικό υποείδος, το οποίο περιλαμβάνεται στα απειλούμενα είδη στην Ελλάδα. Συχνά, ο κόσμος συγχέει το αγριόγιδο με τον κρητικό αίγαγρο (*Capra aegagrus* ssp. *cretica*), κοινώς αγρίμι, που ζει κύρια στα Λευκά Όρη της Κρήτης. Τα δυο είδη έχουν σχετικά κοντινή συγγένεια, αλλά τόσο η προέλευση και η εξελικτική τους πορεία, όσο και τα μορφολογικά χαρακτηριστικά και οι συνθήκες τους, καθώς επίσης και η γεωγραφική τους κατανομή, διαφέρουν κατά πολύ.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα στοιχεία, το αγριόγιδο απαντάται στην Πίνδο, στη Στερεά Ελλάδα (Οίτη, Γκιώνα, Βαρδούσια), στον Όλυμπο, στη Ροδόπη και στα βουνά των συνόρων μας με Π.Γ.Δ.Μ. και Αλβανία (Τζένα, Πίνοβο, Νεμέρτσικα). Η παρουσία του, όμως, στην Οίτη είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η Οίτη μαζί με τα γειτονικά όρη Γκιώνα και Βαρδούσια αποτελούν το νοτιότερο όριο εξάπλωσης του είδους σε παγκόσμιο επίπεδο. Για αυτό, άλλωστε, το αγριόγιδο επιλέχθηκε να είναι το σύμβολο του Εθνικού Δρυμού Οίτης και του Φορέα Διαχείρισης. Ο πληθυσμός του στην Οίτη υπολογίζεται ότι είναι πολύ μικρός και τοπικά κρισίμως κινδυνεύων. Ζει σε δυσπρόσιτες περιοχές του βουνού, όπως απότομες χαράδρες, γκρεμούς και βραχώδεις περιοχές και το θηλικό γεννά, συνήθως, ένα μόνο μικρό το Μάιο. Βασικότερη απειλή του είναι το κυνήγι, το οποίο έχει απαγορευτεί επίσημα στη χώρα μας από το 1969. Εξίσου σημαντική απειλή είναι η καταδίωξη αγριόγιδων από τα κυνηγόσκυλα που απαντώνται συχνά στο βιότοπό τους.

Ένα άλλο θηλαστικό που απαντάται στην Οίτη, είναι ο λύκος (*Canis lupus*). Ο πληθυσμός του λύκου στην Οίτη φαίνεται να παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία 10 έτη, ακολουθώντας μια πορεία επανάκαμψης

ows and the water formations, also host a variety of species of great interest.

Furthermore, Oiti shelters many rare and/or endangered species, according to the Red Data Book of Endangered Animals in Greece (2009). Amongst the most significant mammals on Oiti, are the Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra* ssp. *balcanica*), a Balkan subspecies that is included in the threatened species of Greece. People often confuse the chamois with the cretan wild goat (*Capra aegagrus* ssp. *cretica*) that principally lives in the White Mountains of Crete. The two species are relatively closely related, but their origin and evolutionary paths, their morphological characteristics and habits, as well as their geographical distribution, vary greatly.

According to current data, the Balkan chamois in Greece occurs in Pindos, Sterea Ellada (Oiti, Giona and Vardousia), on Olympos, Rodopi and on the mountains along our borders with FYROM and Albania (Tzena, Pinovo, Nemertsika). Its presence on Oiti however is especially significant, since Oiti and the neighbouring Giona and Vardousia mountains are the southernmost limit of the species' distribution globally. For this reason the Balkan chamois was chosen as the symbol of the Mt Oiti National Park and the Management Body. Its population on Mt Oiti is estimated to be very small and critically endangered. It lives in inaccessible mountain areas, such as steep ravines, cliffs and rocky areas and the female usually gives birth to only one offspring in May. The most significant threat is hunting, which has been officially banned in Greece since 1969. An equally important threat is the stalking of the Balkan chamois by hounds that are frequently encountered in their habitat.

The wolf (*Canis lupus*) is another mammal that is present on Oiti. Its reappearance started in the 1980s, but its population on Oiti appears to have increased over the last 10 years. According to recent research (2012), it is estimated that there are currently 1–2 breeding packs of wolves with territories spanning throughout the Mt Oiti region, constituting a small but permanent population of a few speci-

που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα (2012), υπολογίζεται ότι σήμερα υπάρχουν 1–2 αναπαραγωγικές αγέλες λύκων με επικράτειες που εκτείνονται στην ευρύτερη περιοχή του όρους Οίτη, συνιστώντας ένα μικρό αλλά μόνιμο πλέον πληθυσμό από λίγα άτομα του είδους. Η επανεμφάνιση του λύκου σχετίζεται αρχικά με τη βελτίωση του νομικού καθεστώτος προστασίας του είδους, αφού από το 1981 σταμάτησε η επικήρυξή του ως επιβλαβές είδος, ενώ από το 1992 περιλαμβάνεται πλέον στα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο περιορισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (όπως οι ορεινές καλλιέργειες) στις περιοχές κατανομής του, καθώς και η μείωση του μεγάλου αριθμού κτηνοτροφικών ζώων εκτατικής κτηνοτροφίας, συνέβαλλαν επίσης στην επανεμφάνισή του. Επιπλέον, ο λύκος διαθέτει σχετικά υψηλό αναπαραγωγικό δυναμικό και ιδιαίτερη ικανότητα να εποικίζει νέες περιοχές μέσω της διασποράς σε μεγάλες αποστάσεις, εφόσον βρει κατάλληλο βιότοπο και επάρκεια τροφής.

Η παρουσία της καφέ αρκούδας (*Ursus arctos*) στην Οίτη (απειλούμενο με εξαφάνιση είδος στην Ελλάδα) είναι, επίσης, ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτελεί το νότιο–ανατολικότερο άκρο κατανομής του είδους στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Η Οίτη αποτελεί σχετικά πρόσφατα εποικισμένη περιοχή εξάπλωσης του είδους μετά την περίοδο 1991–1995. Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία (2012), ο πληθυσμός της καφέ αρκούδας στην Οίτη εκτιμάται ότι είναι αρκετά μικρός, αλλά μόνιμος, με το είδος να αναπαράγεται κάθε περίπου 3–4 χρόνια.

Ένα από τα πιο σημαντικά αμφίβια που υπάρχουν στην Οίτη είναι ο αλπικός τρίτωνας ή βουνοτρίτωνας

Οι απότομες χαράδρες και οι μεγάλοι γκρεμοί συμπεριλαμβάνονται στους τυπικούς βιότοπους του αγριόγιδου, όπου κινείται με μεγάλη ευκολία (φωτ. Χ. Παπαϊωάννου)
Steep ravines and large cliffs are included in the chamois' typical habitat, where it climbs with great ease
(photo by Ch. Papaioannou)

mens. The reappearance of the wolf is initially associated with the species' improved legal protection status since it stopped being designated as a harmful species in 1981, whilst since 1992 it has been included under the species of European interest in Directive 92/43/EC. The restriction upon human activities (such as mountainous farming) in the region of its distribution as well as the reduction of the large number of intensively reared livestock animals, have resulted in the reappearance of the species too. Furthermore, the wolf has a relatively high reproductive rate and a particular capacity for settling in new areas via dispersal over long distances, wherever it finds a suitable habitat and sufficient food.

The presence of the brown bear (*Ursus arctos*) (endangered species in Greece) on Oiti is also very important, since it is the south–easternmost limit of

Ο αρκετά μικρός πληθυσμός αρκούδας στην Οίτη σχετίζεται με τη χαμηλή διαθεσιμότητα τροφικών πηγών στην περιοχή, αλλά και με περιστατικά θανάτωσης από τον άνθρωπο (φωτ. Armin Riegler/ΚΑΛΛΙΣΤΩ Π.Ο.)
The small bear population on Oiti is related to the low availability of food sources in the region and to incidents of death caused by human (photo by Armin Riegler/Callisto NGO)

Οι καλά εκπαιδευμένοι ποιμενικοί σκύλοι φύλαξης, σε συνδυασμό με την κατάλληλη περίφραξη και την εντατική φύλαξη-επιτήρηση του κοπαδιού, βοηθούν αποτελεσματικά στην προστασία αυτού από επιθέσεις λύκων (φωτ. Γ. Σπυριδάκης)
Well-trained shepherd guard dogs, as well as appropriate fencing and intensive guarding-supervision of the herd, provide effective protection against attacks by wolves (photo by G. Spyridakis)

(*Ichthyosaura alpestris*), ο οποίος επίσης ανήκει στα απειλούμενα με εξαφάνιση είδη στην Ελλάδα. Συναντάται σε μόνιμους ή εποχικούς υγρότοπους μεγάλων υψομέτρων, όπως μικρές λίμνες, ρυάκια και άλλα σημεία όπου υπάρχουν στάσιμα ή πολύ αργής ροής νερά.

Όσον αφορά την ορνιθοπανίδα της Οίτης, αυτή είναι τυπική των ορεινών οικοσυστημάτων και περιλαμβάνει ως επί το πλείστον δασόβια είδη και φωλιάζοντα είδη των υποαλπικών λιβαδιών. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία πολλών ειδών δρυοκολαπτών, όπως ο σταχτής (*Picus canus*), ο λευκονώτης (*Dendrocopos leucotos*), ο μαύρος (*Dryocopus martius*) και ο βαλκανικός (*Dendrocopos syriacus*). Συγκεκριμένα, όμως, η παρουσία του σταχτή δρυοκολαπτή ή σταχτοσικλιτάρη είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η Οίτη φιλοξενεί το νοτιότερο πληθυσμό του είδους στην Ευρώπη. Η πετροπέρδικα (*Alectoris graeca*), ενδημικό είδος της Ευρώπης, που περιλαμβάνεται στα «Τρωτά» είδη στο Κόκκινο Βιβλίο της Ελλάδας, ζει σε μεγάλα υψόμετρα και σε απότομες βραχοπλαγιές με αραιή θαμνώδη βλάστηση. Βασικότερη απειλή της είναι το κυνήγι, διότι, αν και απειλούμενο με εξαφάνιση, αποτελεί θηρεύσιμο είδος. Είδη των ψευδαλπικών λιβαδιών που απαντώνται στην Οίτη περιλαμβάνουν το βλαχοτσιχλόνο (*Emberiza hortulana*) είδος χαρακτηρισμού για τη ΖΕΠ, καθώς και τα: χιονάδα (*Eremophila alpestris*), σταρήθρα (*Alauda arvensis*), χαμοκελάδα (*Anthus campestris*), χιονοψάλτης (*Prunella collaris*), καρβουνιάρης (*Phoenicurus ochruros*), σταχτοπετρόκλης (*Oenanthe oenanthe*), πετροκότσυφας (*Monticola saxatilis*), χιονόστρουθος (*Montifringilla nivalis*). Σημαντική είναι και η παρουσία αρκετών αρπακτικών πουλιών, όπως: ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*) και ο φιδαιτός (*Circaetus gallicus*), απειλούμενα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο, καθώς και ο πετρίτης (*Falco peregrinus*). Επιπλέον, η καταγραφή φωλιάσματος μαυροπελαργού (*Ciconia nigra*) στους πρόποδες της Οίτης, είναι αξιοσημείωτη, καθώς το είδος αυτό θεωρείται σπάνιος και τοπικός επισκέπτης στην Ελλάδα και μέχρι σήμερα έχει καταγραφεί να φωλιάζει κυρίως στη Β. Ελλάδα μέχρι και τη Θεσσαλία.

Σχετικά με την ιχθυοπανίδα της Οίτης, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η πα-

the species' distribution in Greece as well as Europe. Since 1991–1995, Oiti has become a recently colonized area by the species. According to current data (2012), it is estimated that in recent years the population of brown bears on Oiti is quite small, but stable, and the species is reproduced every 3–4 years.

One of the most important amphibians found on Oiti is the alpine newt (*Ichthyosaura alpestris*), which is also one of the species threatened with extinction in Greece. It is found on permanent or seasonal wetlands on high altitudes, such as small lakes, streams and other locations where stagnant or really slow flow waters exist.

In relation to the avifauna of Oiti, it is typical of mountain ecosystems and mostly includes woodland species as well as species that breed in subalpine meadows. Many woodpeckers' species are present on Oiti, such as grey-headed (*Picus canus*), the white-backed (*Dendrocopos leucotos*), the black (*Dryocopus martius*) and the syrian (*Dendrocopos syriacus*). The existence of the grey-headed woodpecker is especially significant, because Oiti hosts the species' southernmost population in Europe. The rock partridge (*Alectoris graeca*) is a species endemic to Europe and is included under the "Vulnerable" species in the Red Data Book of Greece. It lives at high altitudes and on steep mountain slopes with sparse scrub vegetation. Despite being threatened with extinction, its hunting is allowed. Some of the species that are found in the Oiti pseudo-alpine meadows include the ortolan bunting (*Emberiza hortulana*), a trigger species of the designation of the area as SPA (Special Protected Area), as well as: the horned lark (*Eremophila alpestris*), eurasian skylark (*Alauda arvensis*), tawny pipit (*Anthus campestris*), alpine accentor (*Prunella collaris*), black redstart (*Phoenicurus ochruros*), northern wheatear (*Oenanthe oenanthe*), common rock thrush (*Monticola saxatilis*), and the white-winged snowfinch (*Montifringilla nivalis*). The presence of several predatory birds is also significant. Some of them are: the golden eagle (*Aquila chrysaetos*) and short-toed snake eagle (*Circaetus gallicus*), endangered species listed in the Red Data Book, and

Το μικρό σε μέγεθος αμφίβιο αλπικός τρίτωνας που συναντάται συχνά σε μόνιμους ή εποχικούς υγρότοπους της Οίτης (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
The small in size amphibian alpine newt that is often encountered at Oiti permanent or seasonal wetlands

ρουσία των πληθυσμών άγριας πέστροφας (*Salmo cf. fariodes*), που καταγράφηκαν πρόσφατα σε ορεινά ρέματα του βουνού, αν και δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια το είδος αυτό ακόμη. Άλλα επίσης είδη που έχουν καταγραφεί μέχρι στιγμής σε ποταμούς και παραπόταμους που πηγάζουν από την Οίτη (Γοργοπόταμος, Βίστριζα, Ξηριάς Υπάτης κ.ά.) στους πρόποδες του βουνού, είναι η μπριάντα του Σπερχειού (*Barbus sperchiensis*), ο ποταμοκέφαλος της Μακεδονίας (*Squalius vardarensis*) και το τσιρονάκι του Σπερχειού (*Alburnoides* sp. “*sperchios*”). Το τελευταίο είδος είναι ενδημικό του Σπερχειού, αλλά δεν έχει ακόμη περιγραφεί επίσημα. Σημαντική είναι, τέλος, η ανακάλυψη σε μικρή λίμνη κοντά στο χωριό της Παύλιανης, ενός μικροσκοπικού ψαριού, το οποίο πιθανώς να είναι το κινδυνεύον με εξαφάνιση αττικό ψαρο (*Pelagius cf. marathonicus*).

the peregrine falcon (*Falco peregrinus*). Furthermore, the nesting of black stork (*Ciconia nigra*) at the foothills of Mt Oiti, is important, as this species is considered a rare and local visitor to Greece and to date nesting has been recorded mainly in Northern Greece and Thessaly.

In relation to fish fauna, the presence of wild greek trout populations (*Salmo cf. fariodes*), which was recorded recently in the mountain streams, is of particular interest, even though the species has not yet been accurately defined. Other species have thus far also been recorded in rivers and tributaries at the foothills of Oiti (*Gorgopotamos*, *Vistriza*, *Xiria Ypatis*, etc.), such as sperchios barbel (*Barbus sperchiensis*), macedonian chub (*Squalius vardarensis*) and sperchios spirin (*Alburnoides* sp. “*sperchios*”). The latter species is endemic to the Sperchios river, but it has not yet been officially defined. Last but not least, the presence of a small in size fish in a small lake close to Pavliani village is of great significance, since it is probably the endangered marathos minnow (*Pelagius cf. marathonicus*).

*Aquila chrysaetos**Dendrocopos syriacus**Emberiza hortulana*

Χρυσαιετός (*Aquila chrysaetos*) (φωτ. Θ. Σκούρας), Βαλκανικός δρυοκολάπτης (*Dendrocopos syriacus*) (φωτ. Θ. Σκούρας), Βλαχοτσιόχλονο (*Emberiza hortulana*) (φωτ. Θ. Κομινός)
 Golden eagle (*Aquila chrysaetos*) (photo by Th. Skouras), Syrian woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) (photo by Th. Skouras),
 Ortolan bunting (*Emberiza hortulana*) (photo by Th. Kominos)

Περιηγήσεις στην Οίτη

Η οδική πρόσβαση στην Οίτη και στα χωριά της είναι εύκολη, λόγω της γεινιάσής της με το εθνικό οδικό δίκτυο. Οι πιο κλασικές προσβάσεις οδικώς προς το βουνό είναι βόρεια μέσω της Υπάτης από τα χωριά Καστανιά ή Νεοχώρι και νότια από τα χωριά Παύλιανη ή Πυρά.

Exploring Oiti

Road access to Oiti and its villages is easy due to its proximity to the national road network. The most popular road access to the mountain is north via village Ypati through the village of Kastania or Neochori and south through the village of Pavliani or Pyra.

Θέα προς το χωριό Καστανιά (δεξιά φωτογραφία) και θέα προς το χωριό Παύλιανη (αριστερή φωτογραφία), οι κύριες εισόδους στον Εθνικό Δρυμό Οίτης (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
View towards the village of Kastania (right photo) and the village of Pavliani (left photo), the main entries into the Mt. Oiti National Park

Το βουνό της Οίτης φιλοξενεί στους πρόποδες του, συνολικά 22 χωριά, τα οποία είναι: Στα βόρεια η Υπάτη (400 μ.) που είναι το ιστορικό κέντρο της περιοχής, ο Συκάς (250 μ.), το Αργυροχώρι (260 μ.), τα Λουτρά Υπάτης (85 μ.), οι Μεξιάτες (60 μ.), οι Κομποτάδες (60 μ.), ο Κωσταλέξης (120 μ.) και ο Φραντζής (130 μ.). Στα ανατολικά ο Γοργοπόταμος (60 μ.), τα Δύο Βουνά (420 μ.) και το Κουμαρίτσι (840 μ.). Στα νότια η Οίτη (680 μ.), η Παύλιανη (1.030 μ.), η Πυρά (1.160 μ.), το Μαυρολιθάρι (1.140 μ.) και η Καστριώτισσα (1.160 μ.). Στα δυτικά το Νεοχώρι (1.240 μ.), ο Πύργος (740 μ.), το Περιστέρι (620 μ.), το Μεσοχώρι (640 μ.), το Λυχνό (660 μ.), το Καπνοχώρι (580 μ.) και η Καστανιά (1.050 μ.).

Για να φτάσει κανείς στην καρδιά του βουνού, εκτός από το δασικό οδικό δίκτυο που το διατρέχει, μπορεί να ακολουθήσει ένα από τα πολλά πεζοπορικά και ορειβατικά μονοπάτια που διασχίζουν το βουνό μέσα από πανέμορφα τοπία και ανεπανάληπτες θέσεις θέας. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά και ευρέως γνωστά είναι επίσης, τα φαράγγια της, τα οποία προσφέρουν μοναδικές εμπειρίες–προκλήσεις στους λάτρεις του είδους.

Το βουνό της Οίτης, πέρα από τις φυσικές ομορφιές που διαθέτει, είναι συνυφασμένο με αρκετούς μύθους, παραδόσεις, καθώς και ιστορικά γεγονότα.

Η Οίτη, γνωστή και ως βουνό του Ηρακλή, έχει μια ιδιαίτερη σχέση με τον μυθικό ήρωα. Σε ένα μικρό ύψωμα, στην είσοδο του οροπεδίου της Καταβόθρας, σώζονται ερείπια αρχαίου ναού που είχε φτιαχτεί προς τιμήν του. Στη θέση αυτή, που ονομάζεται «Πυρά Ηρακλέους», σύμφωνα με τη μυθολογία, έπεσε στις φλόγες για να λυτρωθεί από τους αφόρητους πόνους ο Ηρακλής, στην προσπάθειά του να ελευθερωθεί από το δηλητηριασμένο με το αίμα του Κένταυρου Νέσσου χιτώνα, που του είχε στείλει να φορέσει η γυναίκα του Διάνειρα. Την πυρά για να καεί ο Ηρακλής άναψε ο Φιλοκτήτης, στον οποίον χάρισε το τόξο και τα βέλη του για να τον ευχαριστήσει. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Δίας τύλιξε τον Ηρακλή στα σύννεφα και τον ανέβασε στον Όλυμπο, όπου παντρεύτηκε την όμορφη Ήβη, την θεά της

Mt Oiti hosts at its foot a total of 22 villages, that is: To the north lie Ypati (400m), a historic centre of the area, Sykas (250m), Argyrochori (260m), Loutra Ypatis (85m), Mexiates (60m), Kompotades (60m), Kostalexis (120m) and Frantzis (130m). To the east lie Gorgopotamos (60m), Dyo Vouna (420m) and Koumaritsi (840m). To the south are Oiti (680m), Pavliani (1030m), Pyra (1160m), Mavrolithari (1140m) and Kastriotissa (1160m). To the west are located Neochori (1240m), Pyrgos (740m), Peristeri (620m), Mesochori (640m), Lychno (660m), Kapnochori (580m) and Kastania (1050m).

To reach the heart of the mountain, in addition to the forest road network that runs through it, one can follow one of the many hiking and trekking trails that traverse the mountain through beautiful landscapes and amazing views. Its impressive gorges are also very well-known and provide unique experiences–challenges for enthusiasts.

In addition to its natural beauties, Mt Oiti is closely related to several myths, traditions and history.

Oiti is also known as Hercules' mountain and has a special connection to the mythical hero. There are ruins of an ancient temple that was built in his honour on a small hill at the entrance to Katavothra plateau. According to mythology, at this position known as "Hercules' Pyre", Hercules fell in the flames in an attempt to relieve himself from the unbearable pain caused by the robe poisoned with the blood of the Centaur Nessus, which his wife Deianeira had sent him to wear. Philoctetes lit the pyre to burn Hercules, who in turn thanked him by giving him his bow and arrows. According to the myth, Zeus wrapped Hercules in the clouds and raised him to Olympos, where he married the beautiful Hebe, the Goddess of Youth. In another version of the myth, Zeus cast his lightning bolt and the Gorgopotamos river (ancient Dyras) gushed forth where the lightning struck to cool the burning hero. It is in fact said that the Gorgopotamos river, that supplies water to the city of Lamia, springs from the Katavothra plateau known for its spectacular homonymous cavern.

According to another myth as well as historical evidence, the Ypati region

Νιότης. Μια άλλη εκδοχή λέει ότι ο Δίας έριξε τον κεραυνό του και στο σημείο που έπεσε, ανέβλυσε ο ποταμός Γοργοπόταμος (αρχαίος Δύρας) για να δροσίσει τον καιγόμενο ήρωα. Πράγματι, από το οροπέδιο της Καταβόθρας, με το εντυπωσιακό ομώνυμο σπλαιοβάραθρο, λέγεται ότι πηγάζει ο Γοργοπόταμος από τον οποίο υδροδοτείται η πόλη της Λαμίας.

Σύμφωνα με έναν άλλο μύθο αλλά και ιστορικά στοιχεία, η περιοχή της Υπάτης, στους πρόποδες του όρους Οίτη, ήταν κέντρο μαγείας. Η Αγαονίκη και η Μυκάλη ήταν οι Φαρμακίδες, μάγισσες που δηλητηρίαζαν πηγάδια, και στις οποίες αποδίδονταν υπερφυσικές ικανότητες. Οι Φαρμακίδες συνέλεξαν τα βότανα τους στις πλαγιές της Οίτης και με αυτά έφτιαχναν τα μαγικά τους ξόρκια. Τόπος τέλεσης μαγείας ήταν η «Ανεμότρυπα», ένα βάραθρο, κοντά στο ρέμα Ξηριάς της Υπάτης. Τέλος, στα νεότερα χρόνια, Ξακουστή ήταν η γριά μάγισσα Λυούσα Αρμάγου, η οποία «έλυne τα μάγια», όπως δηλώνει και το όνομά της, και είχε σαν χώρο τέλεσης μαγείας επίσης την «Ανεμότρυπα».

Εκτός, όμως, από τους μύθους, το βουνό της Οίτης και η ευρύτερη περιοχή γύρω από αυτό έχουν ιδιαίτερη ιστορική αξία με πολλά και ενδιαφέροντα αξιοθέατα που μπορεί κανείς να επισκεφτεί.

Τα πλατάνια στην πλατεία του χωριού Κομποτάδες, στο ομώνυμο χωριό, έχουν κηρυχθεί Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης λόγω της ιδιαίτερης οικολογικής, αισθητικής, αλλά και ιστορικής–πολιτισμικής αξίας τους, διότι εκεί έγινε η συνάντηση των οπλαρχηγών της περιοχής: Διάκου, Διο-

Ερείπια αρχαίου ναού που είχε φτιαχτεί προς τιμήν του Ηρακλή, στη θέση Πυρά Ηρακλέους της Οίτης (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)

Ruins of an ancient temple that was built in honour of Hercules, at the “Hercules’ Pyre” location on Oiti

at the foothills of Mount Oiti, was a centre of magic. Agaoniki and Mykali were the Pharmakides, witches who poisoned wells and to whom supernatural powers were attributed. The Pharmakides collected their herbs on the slopes of Mt Oiti and used these to conjure their magic spells. The magic was performed at a precipice known as “Anemotrypa”, near the stream of Xiria in Ypati. In more recent years, the old witch Lyousa Armagou was renowned for “unbinding spells”, as indicated by her name, and “Anemotrypa” was also the place where she performed her magic.

In addition to the myths, Mt Oiti and the surrounding region are of special historical value with many interesting sites that one can visit.

The plane trees in Kompotades village square have been proclaimed a Protected Natural Monument due to their unique ecological, aesthetic and historical–cultural value. The region’s War of Independence leaders Diakos, Diovouniotis and Panourias met at this place to decide upon the decisive Alamana battle.

Το εντυπωσιακό σπηλαιοβάραθρο που βρίσκεται στο οροπέδιο της Καταβόθρας (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
The impressive cavern located on Katavothra plateau

Οι πηγές του Ασωπού στην Παύλιανη (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
Asopos springs in Pavliani

Το φαράγγι του Ασωπού, γνωστό επίσης από το μονοπάτι των σιδηροδρομικών (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)

Asopos gorge, famous for its railway trail

βουινιώτη και Πανουριά και πάρθηκε η απόφαση για την μάχη της Αλαμάνας.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα (1836–1862 μ.Χ.), η σύζυγος του βασιλίσσα Αμαλία, επισκέφτηκε επανειλημμένα την περιοχή της Οίτης και για το λόγο αυτό πολλά τοπωνύμια φέρουν το όνομά της (Αμαλώτα, Αμαλιόβρυση, Αμαλιόλακα). Λέγεται, επίσης, ότι ανέβηκε τη δεύτερη ψηλότερη κορυφή του βουνού, το Γρεβενό (2.116 μ.), και από τότε το ψηλότερο σημείο αυτής είναι γνωστό ως «σημείο της Βασίλισσας».

Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου στις 25 Νοεμβρίου 1942 από τις αντιστασιακές ομάδες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ θεωρείται ένα από τα λαμπρότερα κατορθώματα του αντιστασιακού αγώνα κατά του ναζισμού και έχει χαρακτηριστεί ως το μεγαλύτερο σαμποτάζ κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου.

Η Ιερά Μονή Αγάθωνος, σημαντικός θρησκευτικός πόλος έλξης επισκεπτών στην περιοχή, μέσα σε ένα υπέροχο τοπίο στην πλαγιά της Οίτης (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)

Agathonos Holy Monastery, is a significant religious tourist attraction in the region set in a beautiful landscape on the slopes of Oiti

During King Otto's reign (1836–1862 AD), his wife Queen Amalia repeatedly visited the Oiti region and that is why many localities have been named after her (e.g. Amaliota, Amaliouvrysi and Amaliolaka). It is also said that she climbed up to the second highest peak, Greveno (2,116 m), and since then that location has been known as the "Queen's point".

The blowing up of the Gorgopotamos Bridge on November 25, 1942 by partisan groups is considered to be one of the most brilliant achievements by the partisan struggle against Nazism and has been described as the biggest act of sabotage during World War II.

The picturesque Ypati has been declared "Martyred" by virtue of a Presidential Decree, as it was burnt by the Germans in 1944. The Byzantine castle and the Phthiotida Byzantine Museum at Ypati are also of significant historical interest.

Η γραφική Υπάτη έχει ανακηρυχθεί με Προεδρικό Διάταγμα ως «μαρτυρική» πόλη, καθώς το 1944 υπέστη ολοκαύτωμα από τους Γερμανούς. Μεγάλο επίσης ιστορικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το Βυζαντινό Κάστρο και το Βυζαντινό Μουσείο Φθιώτιδας στην Υπάτη.

Ανεβαίνοντας προς το βουνό της Οίτης, μετά την Υπάτη, βρίσκεται η Ιερά Μονή Αγάθωνος, ιστορικό μοναστήρι του 15ου αιώνα, μέσα σε ένα υπέροχο φυσικό τοπίο στην πλαγιά της Οίτης, με σπάνιες τοιογραφίες και πολύτιμα κειμήλια. Στο χώρο του μοναστηριού φιλοξενείται επίσης το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Οίτης, το οποίο ιδρύθηκε το 1987 και παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη γεωλογία–παλαιοντολογία και την άγρια ζωή του βουνού.

Από την νοτιοανατολική πλευρά του βουνού, αξίζει κάποιος να επισκεφθεί την Παύλιανη και το πάρκο αναψυχής που έχει διαμορφωθεί στις πηγές του Ασωπού, καθώς και το Μουσείο Υδροκίνησης, ένα κτιριακό πέτρινο συγκρότημα, το οποίο στεγάζει το Νεροπρίονο, το Νερόμυλο, το Μαντάνι και τη Νεροτριβή.

Τα Λουτρά Υπάτης, άλλο ένα από τα πανέμορφα χωριά της Οίτης, στους βόρειους πρόποδες του βουνού, είναι γνωστά για τα ιαματικά τους νερά. Η θεραπευτική αξία των ιαματικών νερών, ανέβλυσαν μετά από ισχυρή σεισμική δόνηση τον 4ο π.Χ. αιώνα, οφείλεται στην ιδιαίτερη φυσικοχημική σύστασή τους. Η δε θερμοκρασία τους, που είναι παραπλήσια με τη θερμοκρασία του σώματος, ευνοεί τη λουτροθεραπεία.

Αναμφίβολα, η Οίτη είναι ένα από τα ομορφότερα και πιο ενδιαφέροντα βουνά της Ελλάδας που προσφέρει μοναδικές εμπειρίες στους επισκέπτες της, τόσο λόγω της φυσικής ομορφιάς της, όσο και λόγω της μεγάλης ιστορίας της.

Ένα από τα πολλά πανέμορφα φυσικά τοπία που συναντάει κανείς στην Οίτη (αρχείο Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.)
One of the many exquisitely beautiful landscapes that one encounters on Oiti

Upon ascending Mt Oiti, after Ypati, is the Agathonos Holy Monastery. It is a historical monastery dating to the 15th century with rare murals and precious relics that is situated in a wonderful natural landscape on the slopes of Mt Oiti. The Oiti Museum of Natural History is also housed in the monastery. It was established in 1987 and provides information on the mountain's geology – palaeontology and wild life.

On the south–eastern side of the mountain, it is worth visiting the park at the Asopos springs in Pavliani, known for its recreational facilities, as well as the Museum of Water Power, a stone building complex that houses the water driven saw, watermill, water driven wool processer and fulling mill.

Loutra Ypatis, another lovely village located on the mountain's northern foothills, is a famous bath town. The therapeutic value of the hot springs, which gushed up after a severe earthquake in 4th century BC, is attributed to the unique physicochemical composition. Their temperature is very close to body temperature and that is why they are ideal for spa therapy.

Undoubtedly, Oiti is one of the most beautiful and exciting mountains in Greece that provides unique experiences to visitors with its natural beauty and long history.

Οίτη / Oiti

Ένα Βουνό Γεμάτο Ομορφιές και Μύθους / *A Mountain Full Of Beauties and Myths*

© 2013 Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης

Κείμενα: **A. Καστανιώτη, A. Σταμέλλου**

Ανασκόπηση κειμένων: **A. Γαλανάκη, Γ. Ηλιόπουλος, Γ. Καρέτσος, A. Μερτζάνης, Π. Ράγκου, Σ. Συλεούνης**

Πληροφορίες για την πανίδα και χλωρίδα της περιοχής από:
**Γ. Καρέτσο (χλωρίδα-βλάστηση), Σ. Ζόγκαρη (ιχθυοπανίδα),
Γ. Ηλιόπουλο – Μ. Πετρίδου (λύκο – αρκούδα),
Χ. Παπαϊωάννου (αγριόγιδο), A. Χριστόπουλο (ορνιθοπανίδα)**

Ευχαριστούμε θερμά για τις φωτογραφίες τους:
**Γ. Καρέτσο, Θ. Κομινό, Χ. Παπαϊωάννου, Γ. Σπυριδάκη,
Θ. Σκούρα, A. Riegler**

Σχεδιασμός: **TYPORAMA**

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΙΤΗΣ

Λουτρά Υπάτης, Τ.Κ. 35016

τηλ/fax: 22310 59007

e-mail: oiti@otenet.gr, <http://www.oiti.gr>

© 2013 Management Body of Mt Oiti National Park

Text: **A. Kastanioti, A. Stamellou**

Text review:
A. Galanaki, G. Iliopoulos, G. Karetzos, A. Mertzanis, P. Ragou, S. Syleounis

Information on the region's flora and fauna by:
**G. Karetzos (flora and vegetation), S. Zogaris (fish fauna),
G. Iliopoulos – M. Petridou (wolf – bear), Ch. Papaioannou (chamois),
A. Christopoulos (avifauna)**

Special thanks for their photographs to:
**G. Karetzos, Th. Kominos, Ch. Papaioannou, G. Spyridakis, Th. Skouras,
A. Riegler**

Design: **TYPORAMA**

MANAGEMENT BODY OF Mt OITI NATIONAL PARK

Loutra Ypatis, Postal Code 35016

Tel:/fax: 22310 59007

E-mail: oiti@otenet.gr, <http://www.oiti.gr>

Οίτη / Oiti

Ένα Βουνό Γεμάτο Ομορφιές και Μύθους
A Mountain Full of Beauties and Myths

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΠΠΕΡΑΑ

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης